

методичних посібників. На даній платформі є ефективним проведення тестових контролів у вигляді текстових документів, гугл-документів. Відповіді студенти прикріплюють до акаунту, що є також підтвердженням успішності студента та присутності на занятті, а також об’єктивним контролем знань студента.

Отже, навіть в умовах війни та постійних змін безпекової ситуації можлива ефективна підготовка студентів ВНЗ з клінічних дисциплін, в тому числі «Акушерство та гінекології». Теоретична підготовка та вивчення методики проведення практичних навичок зі спеціальності можливо з використанням Google платформ, в тому числі для проведення навчання в режимі реального часу. Практичні навички відпрацьовують в симуляційному центрі, де можливо дотримання умов безпеки.

Список використаних джерел

1. Ашанін В.С. Організація дистанційного формату навчання у закладах вищої освіти з використанням інформаційних технологій. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. (Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024). – С 34-36.

2. Гулай О., Кабак В. Цифрові інструменти GOOGLE як засіб удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Наукові записки. Серія : Педагогіка. 2022. № 2. С.14–23.

Гавриленко Т. Л.,
д-р пед. наук, професор,
головний науковий співробітник відділу
педагогічного джерелознавства та біографістики,
Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ

УДК 37.091(477):929Щербаківський

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАДИМА ЩЕРБАКІВСЬКОГО (1876–1957) В ЕМІГРАЦІЇ: ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Цьогоріч минає 150 років від дня народження Вадима Щербаківського – археолога, етнографа, мистецтвознавця, музеєзнавця та громадського діяча, ім’я якого посідає чільне місце серед українських учених першої половини ХХ ст. Його наукова спадщина вирізняється міждисциплінарністю, а життєвий шлях віддзеркалює драматизм історичної долі української інтелігенції доби

бездержавності та вимушеної еміграції. Після поразки національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. В. Щербаківський, перебуваючи за межами України, не лише продовжив дослідницьку діяльність, а й став активним організатором українського наукового життя в еміграції, викладачем і репрезентантом української гуманітарної традиції в європейському інтелектуальному просторі. Відтак еміграційний період став важливою віхою в подальшому науковому та педагогічному становленні вченого.

У еміграційній діяльності В. Щербаківського можна виокремити три періоди: празький (1922–1945), мюнхенський (1945–1951) і лондонський (1951–1957). Така періодизація дає змогу простежити еволюцію його наукової та педагогічної діяльності відповідно до зміни місця перебування, академічного середовища та основних напрямів праці вченого.

Празький період (1922–1945) був найдовшим і визначальним у становленні В. Щербаківського як провідного представника української гуманітарної науки в еміграції. Саме в Празі він найповніше реалізував себе як дослідник, педагог і організатор академічного життя. Його діяльність була тісно пов'язана з Українським Вільним Університетом, де він з 1922 р. працював на посадах професора, проректора (1925–1926, 1928–1929, 1930–1931, 1935–1940, 1941–1945 (до квітня)) та декана філософського факультету (1929–1930, 1940–1941) [5]. Водночас В. Щербаківський викладав в Українському високому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова. У цей період він не лише читав лекційні курси з археології та суміжних дисциплін, а й сприяв формуванню українського студентського середовища, підтримував розвиток українознавчих студій та брав активну участь у розбудові наукової інфраструктури української еміграції [4, с. 65–70]. Празьке середовище поставило перед українськими інтелектуалами завдання репрезентувати Україну як окремий культурно-історичний світ, відмінний від російського. У цьому контексті наукова й педагогічна діяльність ученого набула не лише академічного, а й виразного національно-репрезентативного значення. Саме в Празі особливо виразно проявилася міждисциплінарність його наукових зацікавлень, що охоплювали археологію, етнологію, мистецтвознавство, архітектуру та проблематику походження українського народу. Участь В. Щербаківського в численних міжнародних наукових заходах сприяла інтеграції української проблематики до загальноєвропейського наукового дискурсу [4, с. 74–75]. Тому празький період слід визначати як час інституційного утвердження В. Щербаківського в еміграції та найповнішої реалізації його науково-педагогічного потенціалу.

Мюнхенський період (1945–1951) доцільно розглядати як час організаційного лідерства та інституційного відновлення української науки та освіти в повоєнній

еміграції. Після завершення Другої світової війни й руйнування попередніх центрів українського академічного життя в Центральній Європі постало завдання зберегти наукові кадри й відновити освітні інституції в нових умовах. Саме в цьому процесі В. Щербаківський відіграв одну з ключових ролей. У Мюнхені він виступив ініціатором відновлення роботи Українського Вільного Університету, а згодом став першим ректором цього закладу вищої освіти мюнхенського періоду [5, с. 187]. Тут він проявив себе не лише як професор, а й як організатор і адміністратор, забезпечуючи тяглість академічної традиції між довоєнним празьким і післявоєнним еміграційним університетським середовищем. У цей період його діяльність була спрямована на забезпечення безперервності навчального процесу, консолідацію української професури та створення умов для функціонування наукових осередків у середовищі переміщених осіб. Паралельно В. Щербаківський продовжував власні дослідження та сприяв збереженню української академічної традиції в надзвичайно складних історичних обставинах [1, арк. 4; 2, арк. 8–10]. Якщо празький період був часом його інтелектуального розквіту як ученого й педагога, то мюнхенський став передусім часом збереження та відновлення українського академічного середовища.

Лондонський період (1951–1957) був завершальним у життєвому й науково-педагогічному шляху В. Щербаківського, але не означав згасання його творчої активності. Переїхавши 1951 р. до Лондона на запрошення Союзу українців у Великій Британії, учений включився в процес формування українського наукового осередку. У цей час він зосередився на завершенні своїх багаторічних студій, працював у бібліотеці Британського музею, прагнув відновити втрачені матеріали й підсумувати результати праці всього життя. Тому лондонський період можна визначити як етап наукового узагальнення й підсумкової концентрації [5, с. 226]. Проте його діяльність у Великій Британії не обмежувалася тільки науковою роботою. В. Щербаківський активно взаємодіяв з українською молоддю, читав лекції, організовував зустрічі та екскурсії. Водночас він брав участь у громадському житті діаспори, співпрацював з українськими періодичними виданнями, виступав на публічних заходах, підтримував студентство, долучався до роботи громадських структур [5, с. 227–229]. У цей період особливо чітко проявилася його роль ученого-подвижника, для якого наукова праця, педагогічна місія та служіння українській культурі становили єдине ціле.

Отже, еміграційна діяльність В. Щербаківського засвідчує, що поза межами Батьківщини він не лише зберіг вірність науці, а й став одним із тих діячів, які забезпечили тяглість української гуманітарної традиції у ХХ ст. Празький період був часом його інституційного утвердження та науково-педагогічного розквіту,

мюнхенський – часом організаційного лідерства й відновлення українського академічного середовища, лондонський – часом підсумування наукового доробку, просвітницької активності та служіння українській діаспорі.

Список використаних джерел

1. Ініціативний гурток, для відзначення 80-ліття з дня народження проф., д-р. В. Щербаківського. Лондон. 1956. 6 арк. *Архів Українського Вільного Університету*. Ф. 12 Щербаківський Вадим Михайлович. Спр. № 1.
2. Мірчук І. Діяльність визначного науковця на Українському Вільному Університеті (Спомини товариша праці). 10 арк. *Архів Українського Вільного Університету*. Особова справа Вадима Щербаківського.
3. Пекарська Л., Федорова Л. «Хто ми? Чиї ми діти? Хто були наші предки?» (до 140-річчя від дня народження і 60-річчя від дня смерті Вадима Щербаківського). *Краєзнавство*. 2016. № 3–4. С. 220–235.
4. Ульяновський В. Вадим Щербаківський: життя, наукова діяльність, доля творчої спадщини. В: Щербаківський В. *Українське мистецтво: Вибрані неопубліковані праці / упоряд., вступ. ст. В. Ульяновського*. Київ: Либідь, 1995. С. 5–101.
5. Patzke U., Szafoval M., Yaremko R. *Universitas Libera Ucrainensis: 1921 – 2011*. München, 2011. 828 с.

Злотник-Шагіна О. О.,
канд. філол. наук, асистент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ

УДК 378:811.161.2:316.7

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc260323.03>

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ДИДАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ

У сучасному освітньому просторі, який характеризується інтенсифікацією процесів академічної мобільності та інтернаціоналізації вищої освіти, проблема підготовки іноземних студентів набуває комплексного характеру, оскільки поряд із формуванням мовної компетентності виникає необхідність розвитку здатності до ефективної міжкультурної взаємодії, що зумовлює *актуальність* дослідження формування міжкультурної компетентності у процесі навчання української мови